

Mas - 21 671

Říšský poslanec dr. Kronawetter a soudruzi podali ve schůzi říšské rady 9. listopadu 1899 ministru spravedlnosti dru Kindingrovi tuto interpelaci:

Dne 6. listopadu t. r. konfiskována byla c. k. státním zastupitelstvem v Praze brožura »Nutnost revidovati process Polenský, dokazuje prof. T. G. Masaryk.« Brožura neobsahuje než řadu kritických poznámek o přeličení v processu Polenském.

Prof. Masaryk píše:

T. G. Masaryk - Nutnost revidovati process polenský

Praha: čas 1899.

Tímto rozbořem processu Polenského chci podle sil svých odčinit hanbu naší žurnalistiky, která lživým a štvavým líčením affairy Dreyfussovy připravila nám českou a rakouskou dreyfussiadu, jak veřejný žalobce sám a docela správně process Polenský nazval. Čtenář se přesvědčí, že skutečně celý process Polenský se odehrál pod antisemitským tlakem a jeho pověrou o vraždě rituelní.

Čest českého a rakouského soudnictví a právnictví, doufám, obhájí ti, jichž věc se týká v řadě prvé.

Nebudu říkat, jak věc Polenská se mne dotkla, jak mne její přetrásání v naší veřejnosti až do duše zranilo — tolik nesoudnosti, nemyšlení, vášnivě ukvapenosti a k tomu přímo nelidskosti, až ukrutnosti — — zjev takový dá se vyložit jen nervosní předrážděností a anormálním stavem našeho českého a rakouského života vůbec. Pro ty, kdo stav tento pozorují jen poněkud bedlivěji, process Polenský je memento krvavé...

i.

Místo a doba vraždy. Veřejný žalobce správně ve své závěrečné řeči hned s počátku vytýkal, že v případě Polenském více než v jiných trestních případech záleží na konstatování toho, kde a kdy vražda na Anežce Hružové byla spáchána. *) Žaloba udává, že se zločin stal ve středu 29. března k večeru od 5^{3/4}—6^{1/4}, na pokraji lesa Březiny, ležícího mezi Polnou a vesnicí Věžnici Malou. Nalezena byla mrtvola teprve v sobotu ráno před hodinou devátou. Podle obžaloby Anežka Hružova přepadena na pěšince vedoucí na pokraji Březiny vysokým břehem nad cestou vozovou, která na místě tvoří hlubší úvoz. Mrtvola nalezena v hustém mlázi asi 6 metrů od řečené stezky; místo bylo úplně »suché«, pod mrtvolou

*) Rozsudku ovšem se nedotýkám, přidržuji se pro svou analýsi hlavně stenografických protokolů přeličení: Přeličení s Hilsnerem před porotou v K. Hoře pro vraždu v Polně. Doslovný otisk stenografických protokolů, 1899. — V brožurce: Polná 18. 29/3. 99. Popis vraždy Anežky Hružové a senačního procesu s Hilsnerem. Původní ilustrace. — v té jsou situační plány místa vraždy a jeho okolí. Mimo to mám opis původního protokolu pitevního a dobrozdání lékařského o pitvání mrtvolky a také protokolu i dobrozdání znalců pražských. — Číslice v závorkách udávají stránky z uvedených protokolů přeličení.

byl kousek sedlé krve asi jako dlaň veliký. Mrtvola byla sem přenesena z místa tři metry vzdáleného, kde vražda se stala: to místo bylo krví zbroceno a bylo vidět, že tam leželo tělo; také prý na stromcích s obou stran nalezena celá přádénka nití z košile, tudíž „oběť byla do tohoto dolíku zavlečena a že vlastně vražda zde byla spáchána“.

Že vražda se nestala jinde a zejména ne v lese, dokazuje se okolností (381), „že honící psi mají ten zvyk, kde najdou krev, že tam se převalí. Dvořák šel se dvěma psy a ti na tom místě, kde zavražděná nalezena, se převalili. Jinde v lese ne. Když přihlídneme k výpovědím svědků, jest vyloučena možnost, že by vražda na jiném místě a v jiném čase mohla být spáchána“.

Co se důkazu těmi honícími psy týká, tož je patrné, že nedokazuje nic více, než-li že psi na jednom místě krev našli. Nebyla-li přes to vražda spáchána na místě jiném a třeba mimo les, psové dokázat nemohou. O tom ani nemluví, je-li čich užitych dvou psů autoritou tak neklamnou. A jestliže mrtvola do lesa byla přinesena a v něm přenášena, psové ovšem místa vraždy v lese nalézt nemohli.

O důkazu svědků promluvíme později. Neboť lze z faktů na mrtvole dokázat, že

II.

vražda nestala se na udaném místě v Březině, ale jinde.

1. Důkaz hlavní podává mrtvola a její ohledání a — neohledání.

Veliký a každého myslícího zarazující fakt totiž jest, že obě nohy mrtvoly, ležící na břiše obličejem k zemi, nalezeny ležící „vedle sebe, v kolenech pak byly ohnuty v ostrém úhlu.“ V lékařském ohledání o tomto zarazujícím faktu není ani zmínky. Teprve při výslechu o věci, ale jen mimochodem, promluveno a sice takto (311):

Předs. Viděl jste, jak ležela mrtvola? Nohy měla nahoru vedle sebe; já jsem nikdy ve své praxi neviděl, aby měl zavražděny nohy tak vzhůru.

Znalec. Možná, že byla přenesena a nohy tak dány, aby zbytek krve vytekl, anebo jí byly přehozeny.

Předs. Sama ne?

Znalec. To už musila být mrtva.

Předs. Jak ty nohy přišly nahoru!? Jeden pán mi to ukazoval, jak je měla. Lehl si na zem.

Znalec (ukazuje). Takhle.

Předs. V ostrém úhlu?

Znalec. Zrovna ostrý to nebyl.

Dr. Auředníček. Snad ji chtěl směstnati mezi ty stromky?

Znalec. To pochybuji.

Předs. Páni porotcové nemají žádnou otázku?

Slyšíme: fakt přímo zarazující a jak se o něm mluví, jakoby nic neznamenal. Že ohnutí ostrým uhlem by nepodporovalo vykrvácení, to se tuší rozumí, o tom ani nemluvě, že by nestrnulé nohy svou přirozenou tíhou byly hned sklesly. (Poznámávám také, že obžaloba uvádí, že nohy byly v úhlu os řem; znalec I. udání opravuje.)

O věci zapředla se diskuse také se znalcem druhým (326):

Jiný porotce. Právil jste, že měla mrtvola nohy přehozené? U zdravého nemůžeme si to přece představit jinak, že, když je řez, mrská nohama. Nedržel někdo nohy a pak hned ztrnuly? Znalec. To není možno hned. Za čtvrt hodiny nezůstala nohy ztuhlé.

Obhájce. Kdy ztrnulost mrtvolná nastává?

Znalec. Po více hodinách. Postupuje směrem určitým.

Předs. Jak dlouho tam mohla být mrtvola?

Toto znalecké poučení, jak poučuje obyčejná zkušenost s mrtvolami, je věcnější a přesnější než prvé, ale je patrné, že nebylo domyšleno. Jestliže totiž stuhnulí se stává teprve po více hodinách, tedy je nálezem na mrtvole dokázáno, že více hodin po zavraždění s mrtvolou bylo manipulováno tak, že nohy v ostrém úhlu ztrnuly. Mrtvola dána v polohu za tnutí a sice více hodin po smrti.

Kdo mrtvole nohy takto zkrivil? O Hilsnerovi obžaloba dokazuje, že byl viděn krátce po vykonání vraždy v Polné a uvádí se, že byl večer doma: kdo tedy byl při mrtvole? Patrně vrahové!*

2. Shledáván na mrtvole ještě jiný a stejně zarazující fakt. Tělo totiž leželo na břiše, na obličejí, bylo však „do mírného oblouku směrem ku pravé straně zkriveno“ — pravi obžaloba. O tomto nesmírně důležitém faktu v protokolech není zmínky!

Patrně toto zkrivení stalo se také ztrnutím několik hodin po smrti, jako ohnutí nohou.

3. Přirozenou kombinací obou faktů dává se toto pravděpodobně rozluštění záhadného zjevu: Při přenesení mrtvoly z místa jen 3 metry vzdáleného, o němž mluví obžaloba, nemohlo se stát zkrivení trupu a ohnutí nohou; neboť toto přenesení dle obžaloby stalo se hned po vraždě, když mrtvola

*) Vím ze svých skrovných studií fyziologických, že někdy ztrnutí nastává ihned, ku př. po zastřelení. Takové obzvláštní ztrnutí (jen při zvláštním poranění) je tu vyloučeno. V každém případě schází nalezitě ohledání a zjištění podrobností faktu (totíž ohnutí nohou).

byla ještě měkká. Mrtvola byla tedy několik hodin po smrti, za nastalého již tuhnutí dopravena na místo, kde byla nalezena; o způsobu této dopravy při nedostatku ohledání nelze si učinit úsudek definitivní. A podle toho, co hned uvedu sub 4. a 5., lze si věc myslet takto:

Mrtvola buď byla přinesena nebo přivezena. Byla-li nesena, tedy byla nesena na zádech, nohama přes rameno pravé a nohy ohnuty k vůli pohodlí a roznováze; v poloze té drženy byly rukou. Silným špagátem, (tak se v protokole říká) kolem krku nosič rukou druhou hlavu a trup si přidržoval.

Tento nebo podobný způsob nesení není vyloučen; z Věžnice na př. na místo, kde mrtvola byla nalezena, není ani půl hodiny. Mrtvola však mohla být na místo dovezena (na trakaři, na př. v nějaké bedně). Aby neprekázela celá délka těla, byly nohy ostře na zad ohnuty.

I při vezení i při nesení mrtvola byla dána do pytle nebo něčím zabalena; v každém případě by se ostrost úhlu nohou do zadu ohnutých vysvětlila jistě velmi snadno. I při nesení i při vezení vysvětluje se údaj daný znalcem mimochodem (315), že nohy do zadu ohnuté byly zároveň mírně nakloněny ku straně pravé; dělal jsem mnohé pokusy na živém a vhodnou ohebnou figurinkou; i při nesení i při vezení šlo vrahům o to, aby mrtvola co možná nekrvácela. Tím dán je klíč k porozumění toho, co na mrtvole shledáno. Poznamenávám, že mrtvola byla 155 cm dlouhá.

4. Tento výklad doplňuje se a ověřuje ještě jinými nálezy na mrtvole a předně t. zv. rýhou strangulační. Lékaři popisují: „Asi uprostřed krku na pravé straně od prostředka pravého konce rány u krku, táhne se úplně na přič krkem rýha strangulační po celé pravé straně krku až v zadu k páteři se táhnoucí. Rýha jest asi $1/2$ cm široká.“

Z toho popisu vysvitá, že Anežka Hrůzová nebyla špagátem škrcena, sic by rýha byla také na straně levé a vůbec kolem krku celého.* Za to rýha jen částečná a na straně pravé svědčí danému výkladu: špagátem hlava tak byla přitlačena (možnosti je více), že zároveň tělo směrem ku straně pravé bylo zkriveno.

Toto zkrivení trupu a odpovídající mu držení hlavy

*) Při výslechu znalec I. prohodil (295), že na straně levé rýha „snad byla vztažena do rány“ řezné; věc, rozumí se, měla se náležitěji ohledat, snad nestačí. Ostatně rýha byla vodorovná, rana šikmá, jak tedy mohl řez rýhu do sebe vtáhnout? Mohl jí jen přetnout. Dr. Auředníček (307) správně se dotýká stupně strangulace, ale, jako pravidlem v celém procesu, otázka nebyla nijak rozřešena.

na levo hodí se také k ráně na levé straně krční: rána tím byla zavřena a krvácení na cestě tím bylo zmírněno.*

5. K tomu, že mrtvola byla odjinud dopravena, hodí se údání obžaloby, že jí kolem hlavy košile (jen vrchní polovička) a nad košili kanafasová sukně byla »otočena«: aby právě na cestě nekrvácela.

6. Že mrtvola dopravena cestou, k tomu předpokladu hodí se zpráva četníka Klenovce (103), že po úvoze na stráni byla znatelná stopa: podivným způsobem o tomto důležitém nálezu není v protokolech žádného šetření!

7. A stejně nevěnována žádná pozornost neměně důležitěmu doznání matky Hrůzové (100), že stopy krevní od lidí nalézány byly již v pátek: kde? Patrně ne v lese, jestliže tam podle žaloby nebylo jinde krve než na popsanych dvou místech. Tedy na cestě?

8. A ovšem hodí se k výkladu zde podanému fakt, že mrtvola přinesena na místo již vykrváčená: podle odhadu znalce (315), zavražděná mohla mít 5 litrů krve, na místě našlo se jí však sotva $1\frac{1}{2}$ litru. !!!

Malý koláč krevní asi jako dlaň veliký pochází snad z rány, ve které se utvořil, nebo se usedl v šatech kolem hlavy otočených, nebo konečně byl přinesen. To, co se v popisu místa říká o jiných krevních stopách, lze vyložit potřísněním krví, která v šatstvu se byla nachytala.

III.

Vraždy stala se nejpravděpodobněji v obydlí a v době, kdy zavražděná byla svlečena. 1. Tomu nasvědčuje, že mrtvola byla jen v botkách, punčochách a zbytku košile. V obžalobě dále stojí, že byla »přikryta« kalhotami, jež sahaly až po kolena: při veliké nepřesnosti téměř všech údajů mohla by vzniknout pochybnost, míní-li se tím, že kalhoty byly oblečeny, nebo jimi mrtvola skutečně byla jen »přikryta.« Protokol pitevní konstatuje oblečení.

2. O vlasech stojí (90), že byly rozčuchané: to svědčí tomu, že byly již rozpuštěny; vrahové v lese při svém velikém chvatu, jak se naň ukazuje, nebyli by se rozpouštěním

*) Že rýha byla jen na straně pravé, to neodpovídá předpokládané v žalobě situaci: jestliže Anežka H., jak se stále tvrdí, byla přepadena ze zadu, byla jí, jdoucí od Polné, smyčka hozena na stranu levou; se strany pravé pro břeh úvozní klíčka hozena být nemohla. Ovšem měla Anežka H. na hlavě a patrně na krku dva šátky, strangulace by tudíž nebyla účinná. Jestliže by byla strangulována později, na krku již obnaženém, tím více by rýha musila být kolem krku celého.

účesu zameškávali. Na každý způsob důležitý údaj o vlasech není dost přesný.*)

3. Na hlavě našlo se 8 ran $2\frac{1}{2}$ —6 cm dlouhých (kamenem nebo kameny?). Žaloba tvrdí, že rány byly proto, aby omráčily (380).

To však odporuje tvrzení, že Anežka H. také byla strangulována. Vrahové totiž podle předpokladu obžaloby měli »největší chvat« (380); vrahů bylo více (mluví se pořád o 3): K čemu by byli obět svou takto napřed tloučením do hlavy omračovali, když ji mohli omráčit strangulací? A k čemu by ji vůbec byli omračovali, když jich bylo tolik, že přeapadenou mohli svázat a ucpat ústa? Obžaloba tvrdí, že vražda byla promyšlena — k tomu se vražední procedura obžaloby nehodí.

A dále:

Anežka H. měla na hlavě dva šátky (304); jsou na těch šátcích stopy těch úderů? Mluví se jen o krevní skvrně na šátku jednom. Anebo bušili chvatající vrahové do hlavy teprve, až šátky odstranili a vlasy rozpustili? To se zase dostí nehodí k domnělému přeapadení.

Mimo to: Ty dva šátky nalezeny 6 metrů od místa činu »složené« (15)! Vrahové v »největším chvatu« měli k tomu čas? Podle počasí (březen a deštivý den) Anežka H. šátky na hlavě jistě měla. Doma ovšem šátky se skládají.

4. Pro to, že vražda vykonána v obydlí, svědčí údaj, za nějž mně ručí pan MUDr. J. Bulova z Karlína. Dr. Bulova stejně jako já rozrušen byl ohnutím nohou a podal mně výklad o přenesení mrtvoly — já jsem myslel na převezení. Dr. Bulova pátral dále a zjistil na šatech usmrcené, že kabátek, jež podle obžaloby mrtvola měla „na obou rukách nad lokty oblečený“, byl zapjatý: chvatající vrahové ji kabátek svlekli, pak jej zapjali a nastrčili na ruce? A Nota bene: při všem chvatu drzých a smělejších vrahů zapínání to se stalo tak šetrně, že ani jeden knoflíček, ani jedna dírka není poškozena, jak svědek můj se přesvědčil! (Zapjatý kabátek, rozumí se, nemůže být svlečen přes hrud a přes hlavu!**) —

Lékařové, aby se mohli podívat do kabátce, rozřízli jej nůžkami.

*) V protokole pitevním stojí: »Hlava je pokryta červenými rozčuchanými vlasy, spadajícími na tvář.« — Bylo by na př. důležité konstatovat, nosila-li Anežka H. copy a jaké, a vůbec jaký v poslední době životní nosila účes.

**) Dr. Bulova ještě oznamuje fakt nový: na kabátci krvi zvenčí i uvnitř poskvřeném nalezeny jednotlivé vlasy a mimo to ústřížek vlasů asi 5 cm dlouhý, vlasů *parallelních* (tedy spuštěných, pročešaných).

5. Pan dr. Bulova a jeho choť, znalkyně prací ručních (sama kdysi měla školu šici) konstatovali, že košile a její součásti byly přestřihovány — nůžkami! Nůžky v lese?

6. Konečně pro vraždu v obydlí mluví fakt (18. 19), že prsty a dlaně byly jen krví zbroceny a že za nehty obou rukou nalezena jen krev, žádné bláto, ačkoli se vražda podle žaloby stala v lese na měkké půdě jarní, deštěm zkyprněné. Pro vraždu v obydlí mluví také čistota mrtvoly — byla snad myta, a konečně by sem ukazoval také fakt, že při pitvě nalezeny v žaludku hojně zbytky jídla, hlavně mléka.

IV.

Způsob vraždy. Obžaloba, svědkové i lékaři byli patrně pod suggestí vraždy rituální.

1. Mluví se proto mnoho o *noži košeráckém*, jako by vlastní vražda jim byla spáchána. Slyšíme proto stále o ráně „řezné“, o „říznutí“, o „podřezání krku“ a t. p., zkratka o *zakošerování*, abych to řekl jedním slovem, jak se to také v druhé z uvedených brožurek lapidárně pojmenovalo.

Tento způsob vyjadřování odpovídá sice obecné pověře, ale neodpovídá nálezu na mrtvole. Anežce Hružové *nebyl krk podřezán*, nýbrž byla *zapichnuta*; rána na levé straně krku byla způsobena bodnutím a řezem obyčejným.

Sami znalci vykládají, že rána stala se v poloze s obličejem k zemi, aby prý krev kolem nestříkala; také k této domněnce hodí se jen zapichnutí, nikoli podřezání.

Rána je jen 8 cm dlouhá; to není žádné podřezání. Mimo to (309) je rána hlubší, než by ji způsobil nůž košerácký. Nůž tento, jak sám jsem častěji viděl a jak dosvědčuji mně znalci, je bez špičky, je zakulacen a nelze jím bodnout, jen právě vodorovně řezat, »zařezávat«. Nůž, jež prý před vraždou Hilsner nosil, a jímž dle obžaloby »podřezání krku« se stalo, »neměl špičku« (předseda 70), jeho »špice byla okulacena« (svědek 226); avšak rána na Anežce H. šla „něco z prava z dole na přič, šikmo nahoru, v levo směrem k uchu. Rána pronikla veškeré měkké součásti až k páteři.“ To není žádné košerácké zařezání; nůž košerující, vůbec řezající byl by narazil na kost za uchem a nemohl by vniknout do hloubky až k páteři. To se potvrzuje dalším výslechem (309):

Dr. Auředníček. Vy pravíte, že ležela na břiše, poněvadž nebyly stromky postříkány. Jiný důvod nemáte? Z nálezu není řečeno, na jakém podkladě soudíte, byla-li rána vedena tak nebo opačně.

Znalec. Můžeme tvrdit se vši určitostí, že z levé strany, poněvadž na základě našich zkušeností a všech lékařů, že je rána na straně, kde se zasazuje, vždy hlubší.

Dr. Auředníček. Byla tam hlubší? *V nálezů to není.*

Znalec. *Možná, že to písař nenapsal.*

Dr. Auředníček. *Kde byla hlubší?*

Znalec (ukazuje). *Tadyhle.*

[z toho nepřesného jinak výkladu je patrné, že běží o bodnutí a způsobený tím řez, nikoliv o „podřezání“, nýbrž o obyčejné přerýznutí krku *nožem se špičkou.*

2. Pověřené košerování odpadá také podle datum: 29. Lřezna bylo již po hlavních židovských svátcích.

3. Žaloba vidí ve způsobu vraždy *potulčnost*: byla prý *smělá a drzá na bílého dne na cestě, kde lidé chodí*; byla prý *zákeřná a se zvláštní ukrutností*; stala prý se *ve chvatu*, ba *v chvatu největším.*

Proti tomu mám z popisu naleziště a nalezených předmětů dojem, že *místo kolem mrtvoly předměty, zavražděné náležejícími, přímo vzývavě bylo postřeno.* Nejen že se ke chvatu nehodí vytčené již skládání šátků a zapínání kabátce; ale jak *vysvětlit u vrahů chvátajících, při tom smělych a drzých, že na jedno místo dali koš, opodál tobočku, zase dále ty dva složené šátky atd.?* Vrahové takoví by věci, když neukryli mrtvoly lépe, jednoduše byli nechali, jak se událo, anebo by věci byli odkládili, *jestli že se zase klade váha na to, že měli promyšlený plán.*

Vrahové rituální a konečně členové tajné sekty by si ovšem, majíce plán jistě promyšlený, vůbec byli počínali *tajně.* Avšak jaká tajnost, když na místo domnělého přepadení ze samé Polné dobře vidět? A nebylo by do Polné také slyšet? K tajnosti a promyšlenosti také se nehodí, že domnělí vrahové, jak obžaloba dokazuje, k místu svého zločinu přímo *úprkem běželi N. B. městem* za bílého ještě dne!

Nehodilo by se konečně ku promyšlenému plánu, aby mrtvola náležitě byla ukryta a dále od Polné, třeba blíže k Věžnici, kdežto naopak právě ta blízkost k Polné je nápadná a vůbec ten fakt, že k odhalení zločinu přímo se vybízelo?

Na druhé straně zase *obhájce matky Hružové rozpoznává na Hilsnerovi zároveň charakteristickou bezmyšlenkovitost*: byli ti domnělí dva spoluvrahové, provádějící rituální tajnou vraždu, také bezmyšlenkovití? *A taková individua přímo blbá volí si tajně synedrium rituální za nástroj?*

Mluví-li již o pověře rituální vraždy, dopovím o věci několik slov.

Že by rituální vražda vyplývala z ducha náboženství židovského, to právě křesťan nesmí tvrdit; křesťan přejímá přece celý St. Zákon, a ten že by měl takového ducha?

Ani v talmudu rituální vražda se nehlásá.

Není také žádné tajné sekty praktikující vraždu rituální.

Jako případ Polenský, podobně ostatní případy v době poslední za rituální vraždu prohlašované, neodpovídají samým požadavkům rituálních pověrců. A především by *tajná sekta skutečně byla tajnou — nevinné krve křesťanské mohla by mít do vůle ve velikých městech, kde je sta a sta lidí neznámých, jejichž zmizení nikomu by nenapadlo.* Vždycky si vzpomínám — požáru ve Vídeňském ringtheatru: sta mrtvol tam sice shořelo, ale jak veliký, přímo překvapující byl počet nezvěstných, neznámých obětí požáru, o něž nikdo se nehlásil! *Slyším-li mluvit o tajné vraždě rituální, vždycky si vzpomínám na tuto zkušenost, že by totiž rituální vrahové prováděli vraždy na lidech, o něž by se jistě nikdo nehlásil.*

Připouštím možnost, že by ten onen jednotlivec, obzvláště člověk nervně abnormální, pod dojmem pověřené sugesce takový zločin spáchal, zejména když se nařknutí z rituální vraždy čini způsobem tak surovým, jak to čini antisemitism. V dobách rozčilení, po drancování a týrání židů a p. situace, pravím, mohl by se ojedinelý případ *vraždy ze msty* (ne rituální) vyskytnout. Ale to by musilo být v každém případě dokázáno, netoliko tvrzeno.

Přibíjím zde z protokolu (76) na památku jednání, charakterisující naše antisemity:

Dr. Baxa. Vy jste vysvětloval ve vyšetřování, proč asi na Vás vrhají podezření, proč asi?

Hilsner. Měl jsem vyšetřování s Benešovou, které jsem vyhrožoval zastřelením.

Dr. Baxa. Proto jste říkal, že máte svátky a co dále?

Hilsner. Že lidé si myslí, že potřebujeme židovskou (opravuje se) křesťanskou krev.

Dr. Baxa. *Vy sám jste na to narazil, nikdo o tom nemluvil.* Kde máte vlastní hůl s hákem?

Podobně antisemitský obhájce v plaidoyeru neměl odvahy hlásat svou pověru odkrytě, jen takto nepřímou a suggestivním úskokem. Srovnej str. 410, 404 a odpověď obhájce druhého str. 411, 431.

V.

Svědectví. Jak v daném případě třeba bylo různá svědectví náležitě kritizovat, toho doklad nám počává svědek Novák, vlastní poručník zavražděné (116); byl při mrtvole a udává,

že byla nahá, „punčochy a střevíce vedle“: podle obžaloby však byly punčochy na nohou.*)

1. „Základním pramenem“ (388) pro obvinění Hilsnerovo je svědectví Pešákovo. Udává, že v 5¹/₄ hodiny (tedy krátko před časem obžalobou pro vraždu určeným) dívaje se od Polné, poznal na okraji Březiny, na místě, kde Anežka Hružova podle domněnky byla přepadena, Hilsnera v šedých šatech a s bílou holi a mimo něho dva jiné v mlázi v tmavém obleku, na hlavách klobouky; dokonce svědek prý poznal, že jeden z těch dvou byl v šatě lepším, druhý v odřeném.

Vzdálenost, ze které svědek takto dobře viděl, obnáší 676 metrů (890 kroků). Obhájce Hilsnerův o správnosti tohoto svědectví pochyboval. Svědek zejména svédčil později než jiní, prý ze strachu, aby u židů neztratil výdělek. Toto tvrzení obžaloba akceptuje, vidouc v pozdním doznání dokonce sesílení svědectví; avšak při líčení svědek nikterak nedokázal, že by u židů poměrně více byl vydělával, a sám předseda soudu napověděl, že té práce u židů mnoho neměl (183)!

Obhájce Hilsnerův na každý způsob žádal za zkoušku zraku a ta se také provedla (366). Ale jak! Na místě, aby Pešákovi na udávanou vzdálenost z téhož místa byli dali rozeznat známé osoby, o nichž by však nevěděl, že byly k pokusu vybrány, komise „se znalcem technickým“ a provázena Pešákem postavila si na místo, kde domněle Hilsner stál, vybrané a předem jí povědomé osoby. Poslala tam totiž četníka, Pešáka a zapisovatele v šedých šatech. Výsledek zkoušky učiněné o 6. hod. večerní zní:

»Bylo dobře viděti zapisovatele Pokorného. *Ti dva nebyli k rozeznání.* Když by se pohybovali, bylo by vždy poznati.«

A z toho dobrého zdání vyplývá, že Pešák nejen poznal Hilsnera, nýbrž že viděl dokonce podrobnosti na obleku domnělých Hilsnerových spoluvrahů? . . .

Svědectví Pešákovo je mně také podezřelé tím, že totiž téměř do slova opakuje výpověď Vomelové: ta zejména vypovídala, že člověk, jež viděla, šel „jako voják čerstvým krokem“. Pešák stejně vypovídá o Hilsnerovi, že „udělal vojenský pohyb“ (Hilsner a vojenský pohyb! — a jaký?) a vůbec shoduje se další vypovídání Pešákovo s Vomelové a s tím, co patrně od jiných slyšel.

Ovšem: Vomelová netroufá si říci, že ten, koho viděla byl Hilsner, naopak vychází z jejího svědectví, že Hilsnera

*) O botkách stojí, že „byly šněrovací, v dobrém stavu“ — zdali na nohách nebo ne, nestojí. Ostatně není to jediný případ nepřesnosti.

neviděla; Pešák však určitě ukazuje na Hilsnera a obžaloba svědectví to proti Hilsnerovi kombinuje se svědectvím Vomelové!

2. O Vomelové (starostová z Věžnice) obžaloba tvrdí, že na zpáteční cestě z Polné do Věžnice byla Hilsnerem přepadena, že se na ni „vyřítíl, považuje ji od zadu a zdálky za Anežku H. obzvláště, ana Johanna Vomelová s A. Hružovou stejnou výšku měla a podobně sukně nosila.“

Proti tomu uvádím, že Vomelová si netroufá tvrdit, že viděla Hilsnera. Naopak, její svědectví mluví zřejmě proti tomu.

Dále. Hilsner Vomelovou přepadnout nemohl. Z místa, kde Anežka H. domněle byla přepadena, je vidět až do Polné. Řečená komise, jež měla vyšetřit Pešákovy oči, udává:

»Z místa, kde stál Hilsner (rozuměj dle výpovědi Pešákovy), 14 kroků od naleziště mrtvoly, jest viděti na cestu. Osoba mohla býti od Hilsnera dobře pozorována, až na dvě místa.«

I tážu se: jestliže Hilsner, jak Pešák tvrdí („měl bílou hůl o zem podepřenou a díval se k městu“) se díval k městu, patrně také Anežku Hružovu už po chůzi a také po obleku znal; neboť když poznal od města Pešák Hilsnera, musil Hilsner poznat Anežku tím spíše, že ji pozorovat mohl dále a také již, jsa ukryt stromovím, z blízka: jak tedy mohl přepadnout Vomelovu? Nebyl by poznal podle chůze a celého vzezření, že se blíží žena starší? Nebyl by se proto naopak byl ukryl, až by cizí žena byla zašla? A proč by jí byl takto přepadl na místě jiném a — sám, bez svých dvou spoluvrahů?

3. Obhájce Hilsnerův správně ukazuje na nesouhlas svědků co do času: jedni Hilsnera viděli o 5:10 v Polné, Pešák o 5¹/₄ na vršku u Březiny, třetí mezi 5—6 v městě a t. d. Obhájce z toho dovozuje alibi obžalovaného; žaloba však vyrovnává všechny tyto a ostatní údaje tím, že Hilsner (a jeho soudruzi) sem tam utíkali úprkem! Jak řečeno, za světlého ještě dne v městě a poblíž města tak pádili před lidmi, proto že měli — promyšlený, tajný plán!*)

4. Velikou roli v žalobě hrají sedé kalhoty Hilsnerovy. Znalci na nich našli stopy krve lidské — žaloba víť v tom svědectví pro účast Hilsnerovu při vraždě. Neprávem, přes to, že znalci svůj úsudek pokládají za pravdě velmi podobný; nebudu se pouštět do věčného rozboru tohoto dobrozdání,

*) Svědek Cink (151) vypovídá jen, že domnělí soudruhově Hilsnerovi „zostřili krok a šli z čerstva dolů“ — patrně jak se s kopce chodí, ostřeji; ale předsedající to hned přeměňuje v: „Pádili jako skokem“, k čemuž svědek neurčitě dodává: Ano, dolů tou ulicí. Proti obhájci, jak řečeno, žalobce si pomáhá tím, že prý „utíkali úprkem“ a že obhájce nemusí mít všecko dle chronometru — pan žalobce však sám v ostatních svědectvích toho chronometru se drží.

Já se tu jen tážu: proč se jedná jen o kalhotách? Proč se také nehledal a neprohližel kabát? Na tom by stopy nebyly? Snad více.

Dále. Obžaloba praví (37), že šedé kalhoty při prvé prohlídce dne 2. dubna u matky Hilsnerovy četníkem Klenovcem byly viděny, ale že tenkrát zabaveny nebyly: patrně pátrajících četníků nijak nezazrály. Kalhoty šedé našly se později 27. dubna. Byly-li to kalhoty jiné (104, 112) proč Hilsner odstraní také je? Hilsner (nebo jeho matka) nebyl by je bezpečně odstraní, kdyby se jich bál? Zejména když, jak obhájce správně vytyká, od 7. dubna o nich bylo veřejně v novinách psáno a mluveno?

Jestliže na těch kalhotách nalezeny stopy krve: nemohla se krev na ně dostat způsobem rozmanitým a dávno?

Znalec prof. Reinsberg (258) (při výslechu!) o skvrnách výslovně říká: „buď jsou staré a otřené, aneb že byly kartáčem omyty, aneb jinakým způsobem prány“; úsudek ten je velmi opatrný, nerozhoduje podle povahy věci o stáří skvrn — obžaloba však stále běře jen tu druhou možnost, jako by znalec byl mluvil jen o tom, že skvrny byly zaprány!

Praví-li se (394) konečně o jednotlivých svědectvích a indiciích, že proti každé okolnosti dá se něco říci, že tudíž jen massa podezřelých okolností tvoří nezlomný řetěz a že se proto má uvážit jen celost, — musím já naproti tomu říci, že nepřesnost údajů celé obžaloby, nedostatek a neúplnost ohledání mrtvol, stop a ostatních indicií toho nerozborného celku utvořit nemůže.

VI.

Hilsner. Už jsme slyšeli, že se Hilsnerovi imputuje účast v dobře promyšleném plánu, ale že se také prohlašuje za člověka habituelně bezmyšlenkového.

Nepustím se do charakteristiky člověka, jehož jsem sám neviděl a nepozoroval. Z protokolu vidět člověka duševně nad průměr slabého, zejména charakterisuje ho zásadní zapírání a lhaní; obhájce správně ukazuje, že zapírá i tam, kde si právě tím škodí (418).

Mezi jednotlivostmi zasluhuje povšimnutí (nejen psychologicky, ale i v daném případě) svědectví (209), že šaty často převlíkal. Upozorňuji na to, protože i v kritický den svědkové různí na něm viděli šaty různé.

VII.

Zvláštnost obžaloby. Obžaloba vykazuje charakteristickou zvláštnost. Znalec pr. Reinsberg, jak právě ukázáno, konstatuje

možnost dvojí; v obžalobě se k možnosti druhé nehledí, hned se mluví jen o možnosti jedné (40, 391, atd.)

Proti svědectví Cinkovu je svědectví Strnadovo: obžaloba stále se opírá jen o Cinka (29, 388).*)

Jsou dva svědkové (Muzikář, Sobotková), že Hilsner neměl kalhoty šedé, ale tmavé; žaloba tohoto svědectví nedbá.**)

Velmi nápadné je to se svědectvím Vomelové: výslovně vypovídá, že oči a obličej člověka, jehož viděla, jsou jiné než Hilsnerovy a výpověď ta psychologicky je tím silnější, že Vomelová právě obličejem a očima neznámého byla postrašena, ten moment jí tedy mohl utkvět. Žaloba toho nedbá.

Kladu sem vedle sebe obojí. Žaloba praví:

»Při konfrontaci s Leop. Hilsnerem Johanna Vomelová sice totožnost osoby Hilsnera s oním neznámým člověkem s úplnou určitostí potvrdit s to nebyla, poukazujíc k tomu, že v tom leknutí si obličej toho neznámého muže dobře povšimnouti nemohla; avšak svědkyně tato přece seznala, že by se postava Hilsnera na něj hodila, rovněž to nápadné pohybování tělem. »Také výška, ta rovnost a štíhlost těla, to vše že pasuje,« — že Hilsner je tomu neznámému muži velice podoben, a byť by na to přísahati nemohla, tak že je přece, jakoby to byl on; rovněž svědkyně seznala, že na místě činu nalezená bílá oloupaná hlů se holi onoho neznámého člověka velmi podobá, že byla zrovna tak bílá, tak dlouhá a tak sřiznutá.«

Nebudu pátrat, mohla-li si Vomelová tak, jak obžaloba tvrdí, sama bez suggestce pamatovat délku hole, její sřiznutí (!) atd.; uvedu jen výpověď svědkyně.

„Předs. Vezměte tuto hlů do ruky. Měl takovou?“

Sv. Na způsob této mohla to býti, ale jistě to nemohu říci, jestli to byla ta.

Před. Podívejte se na Hilsnera! Vypadal tak?

Sv. Už jsem ho viděla.

Před. Jak vypadal?

Sv. Měl jinčí podobu, kulatý obličej a černé oči. Ten nemá tak černé oči.

Předs. Vy jste řekla, že byl podobný.

Sv. Tělo jakoby jo, obličej ne.

*) Poznámel jsem si: obhájce dr. Baxa o Strnadovi myslí (404), že se mýlil vůbec — žaloba dekretuje, že se mýlil jen v čase (388). (Strnad tvrdí totiž, že viděl Hilsnera v přibližné stejné době jiné než Cink.)

** Svědectví Muzikářovo tím je cennější, že svědek psychologicky vykládá, že si barvy kalhot všiml, totiž v protívě k světlejšímu kabátu (140, 143).

Předs. Vy jste si ho pořádně nevšimla?

Sv. Byl kulatější. Podle postavy byl podoben, ale obličej nemohu poznat.“

Zvláště zaráží také tento případ. Svědčyně Sobotková vypovídá, že viděla Hilsnera okolo 6. (196), nebylo ještě 6 (197); pan žalobce (426) proti tomu s určitostí vkládá do úst svědkyni, že ho viděla o čtvrt na 7!

Velmi mne také překvapuje místo na str. 425: pan žalobce (proti důkazu alibi) o setkání Vomelové s domnělým Hilsnerem praví: „... Když (totiž Hilsner a společníci) utíkali úprkem, mohli Vomelovou předběhnouti. A tu *myslili*, že je to Anežka H., která vyšla v půl 6. Když se *přesvědčil*, že to není Vomelová (patrně chyba tisku), *zarazil se a urazil zpátky*.“ Pan obžalobce mimoděk odhaluje slabost své argumentace; začal docela dobře myslet, ale nedomyslel: viděl totiž správně, jak jsem už upozornil výše, že by v daném případě Vomelová byla bývala přepadena hned všemi třemi domnělými vrahy, kdežto Vomelová viděla člověka jen jednoho; pan žalobce proto docela správně mluví napřed v čísle množném, ale pod tlakem výpovědi Vomelové, pak zakončuje číslem jednotným. O tom, že se čas pro úprk domnělých vrahů s časem udávaným pro „přepadení“ Vomelové a s časem, kdy v týchž končinách musila být Anežka H. neshoduje, nebudu již mluvit.

Žaloba dovolává se také hlasu lidu proti Hilsnerovi, ale zapomíná, že též hlas lidu napřed se obracel proti osobě jiné.

Žaloba — už jsem to poznamenal — nevšimla si výpovědi četníka Klenovce, že na stráni po úvoze (na cestě) byla zratelná stopa a že stopy krevné lidem nalézány již v pátek.

Žaloba referuje o Hilsnerovi, že se zajímal o Anežku Hružovou; ale poručník Novák (116) uvádí do slova výpověď nebožčiny, podle které Hilsner se zajímal o děvčata (u Prchalové?) vůbec („nás prohlíží“ — „nás tak prohlíží“). Jednou tedy mohl pronásledovat tu, podruhé onu — to vše, ač je to váhy menší, musilo by být náležitě konstatováno.

VIII.

Varia. 1. Výsledkem vychází na jevo (146, 147), že v den vraždy, ve středu a pak ve čtvrtek ve dne a také v noci velmi silně pršelo (v protokolu: bouřka, silně pršelo, prudký dešť): nepřičinilo to k tomu, že stopy krevní a jiné na př. na cestě byly smazány?

2. Je bez významu, že hůl nalezená u mrtvolky uříznuta byla ne v lese k Polné, ale směrem opáčně od Polné, k Věžnici?

3. Obzvláště lékařské výpovědi ponoukají k pochybnostem. Je na př. možné, aby člověk s krkem tak proříznutým, jak se to stalo Anežce Hružové, již ani nevdechнул, jak se tvrdí (308)?

Rána t. zv. strangulační není ohledána. Tato rána prohlašuje se však za „životu nebezpečnou“ (20); učiněna prý byla před „zařezáním“ (296, 301): jestliže byla tak silná, že byla životu nebezpečná, nemusily se na mrtvole zjevit některé znaky? A které?

Zejména zdá se mi důležitým doznání znalcov (313), že na prsech byly ostré odřeny; obžaloba o tom nemluví, ale je to jistě důležité. Co dále znamená naduřelost na rukou? Mluví-li se o strangulaci od košile na ruce levé a pravé, pokládám to za nesprávné; náležitě objasnění těchto údajů vedlo by tuším k tomu, že zavražděná byla před zavražděním (špagátem?) svázána.

Lékařové na př. nevyšetřili hutnějších zbytků potravy v žaludku nalezené; přímo zarážející je, jak znalec při výslechu (302) ukazuje na možnost, že zavražděná na hlavě byla poraněna nalezeným kamenem, kdežto se to dobrozdání pitevním výslovně popírá! *) A j. v.

IX.

O poměru vraždy Polenské k zavraždění Marie Klimové nepouštím se veřejně do kombinací; ale je možné, že obě vraždy souvisí, ovšem docela jinak, než antisemitism předpokládá Exhumace a vyšetření ostatků a další pátrání po některých poměrech osobních by v té věci také přinesly světlo.

X.

Doslov. Neprobral jsem celého procesu podrobněji, proto že bych tím na všelicos upozornil osoby, jež při nutné revisi procesu budou vyslýchány a pozorovány. Proto jsem také neuvedl některých domněnek, které by předbíhaly nové vyšetřování. Ostatně v některých výpovědích jsou věci, které k pochybnostem a k dalšímu pátrání přímo vybízejí.

Toto pátrání a vyšetřování bude se musit řídit pečlivou analýsą faktů, kterou jsem se řídit také já. Že však k revisi dojde a dojit musí, o tom nepochybuji.

*) Uvádím místo z dobrozdání pro logiku přímo hroznou: „Co se nalezených nástrojů týče, můžeme tvrdit s určitostí, že poranění na hlavě (č. 8.) mohlo způsobeno býti ostrou hranou některého z velkých kmenů, nalezených poblíže mrtvolky, (obžaloba cituje až sem, v tištěném protokole je tečka; ale v protokole pitevním se pokračuje:) ačkoli tím nechceme říci, že způsobeno bylo jedním z dvou kamenů, které jakožto corpora delicti byly uschovány. Naopak podle tvaru jejich a potřísnění krví můžeme tvrdit, že to nebyl ani jeden ani druhý.“ — (Proč nesebrány tedy a neuschovány kameny ostatní?!)

Sdělili jsme úmyslně brožuru v německém překladě zcela doslovně, aby vyloučena byla každá pochybnost, že by mohlo být nějaké místo v této brožuře obsaženo, které by se báti musilo i nejpřísnější kritiky se stanoviska trestního zákona. Brožura skutečně neobsahuje nic víc než kritické poznámky o přelichení Polenském, které v právním státě musí být dovoleny každému, ať už si dospěje k výsledku jakémukoliv. Pováží-li se dále, že procesu Polenského smělo být použito v četných českých brožurách nekritickým způsobem k šíření tendence, protivící se státním základním zákonům, pak jeví se konfiskace Masarykovy brožury, v každém směru zákonně, úplně nepochopitelnou. Podepsaní se tedy tážou: Jest ministr spravedlnosti ochoten dáti potřebné instrukce c. k. státnímu zastupitelstvu v Praze, aby volnosti projevu státních občanů příště pečlivěji šetřilo než v tomto případě?

Podepsáni:

Dr. Kronawetter, Kareis, Straucher, Zeller, Hannich, Cingr, Jos. Steiner, Rieger, Resel, Schrammel, Vrátný, Hybeš, Berner, dr. Verkauf, Kiesewetter, Daszynski, Jarosiewicz a Kozakiewicz.